

Kritik mot en rådmän vid Luleå tingsrätt för hanteringen av frågor om rättegångsfullmakt

Beslutet i korthet: Vid ett sammanträde i ett tvistemål inställde sig svaranden genom ett ombud som inte kunde visa upp en fullmakt. Rättens ordförande kritiserades för att han avgjorde målet genom tredsdom utan att ge ombudet tid att visa upp fullmakten. Fullmakten för kändens ombud var tidsbegränsad och tiden hade gått ut när sammanträdet hölls. Ordföranden kritiserades för att han inte uppmärksammade detta och gav ombudet tid att ge in en ny fullmakt.

Anmälan

AA framförde i en anmälan och komplettering till anmälan klagomål mot rådmannen BB vid Luleå tingsrätt med anledning av handläggningen av och tredsdomen i ett tvistemål där hon var svarande. Till komplettering av anmälan fogade hon kopior av en fullmakt och en transportfullmakt för kändens ombud i det aktuella målet. AA uppgav bl.a. följande.

Tingsrätten kallade till muntlig förberedelse i mål FT 3456-10 den 17 juni 2011. Eftersom hon var förhindrad att närvara personligen vid sammanträdet meddelade hon tingsrätten per telefon samma dag att hon avsåg att inställa sig genom ombud. Vid den muntliga förberedelsen inställde sig både hennes och kändens ombud per telefon. Vid sammanträdet förelades hon att senast den 8 augusti precisera och förtydliga de grunder och omständigheter som hon åberopade till stöd för sin talan samt komma in med bevisuppgift. Den 7 juli meddelade tingsrätten tredsdom mot henne och angav som skäl för detta att tingsrätten inte hade erhållit någon fullmakt från hennes ombud. Tingsrätten hade inte före det att tredsdomen meddelades förelagt henne att komma in med fullmakt. Av kändens ombuds fullmakt framgår att den endast var giltig intill utgången av februari månad 2011, varför kändens ombud inte var behörigt att därefter företräda kändens i målet vid tingsrätten. Eftersom kändens således inte kan anses ha varit närvarande vid den muntliga förberedelsen har förutsättningar för att meddela tredsdom mot henne inte förelagat.

Utredningen

Handlingar i Luleå tingsrätts mål FT 3456-10, bl.a. dagboksblad, protokoll från sammanträde för muntlig förberedelse den 17 juni 2011 och tredsdom den 7 juli 2011, hämtades in. Av dessa och av AA ingivna handlingar framgick bl.a. följande.

Den 8 december 2010 ansökte AA om återvinning av en tredsdom i mål FT 1214-10. Ansökan om återvinning handlades i mål FT 3456-10. I akten i mål FT 1214-10 fanns en rättegångsfullmakt för bl.a. CC att företräda kändanden samt en transportfullmakt från CC till bl.a. DD. Av rättegångsfullmakten framgår att den var gällande intill utgången av februari månad 2011 och av transportfullmakten framgår att den gav DD samma behörighet och befogenhet att föra kändandens talan som CC hade. Tingsrätten kallade parterna till ett sammanträde för muntlig förberedelse den 17 juni 2011. Samma dag kontaktade – enligt en notering i målregistret – en okänd man tingsrätten och meddelade att AA önskade inställa sig per telefon. Av en anteckning i målregistret framgår att EE därefter kontaktade tingsrätten och anmälde sig som ombud för AA samt uppgav att han samma dag hade skickat in en fullmakt till tingsrätten. Vid sammanträdet för muntlig förberedelse bestod rätten av rådmannen BB. DD och EE deltog per telefon. Den 20 juni expedierades protokollet från sammanträdet till såväl DD som till AA och EE. Enligt protokollet uppgav EE att han redan dagen innan hade skickat in en fullmakt till tingsrätten. Den 21 juni 2011 begärde DD att tingsrätten – för det fall EE inte kom in med fullmakt – skulle meddela tredsdom mot AA. Den 7 juli meddelade tingsrätten tredsdom mot AA och angav under rubriken ”Bakgrund och yrkanden m.m.” bl.a. följande.

[---]

Vid sammanträdet inställde sig inte AA. Istället anmälde sig EE som ombud, under angivande av att fullmakt har skickats in till tingsrätten, för henne. Tingsrätten har emellertid inte erhållit någon fullmakt till styrkande av EE:s behörighet att företräda AA i målet.

Vidare anges under rubriken ”Domskaäl” bl.a. följande.

Då AA, varken personligen eller genom ombud, infunnit sig vid sammanträde för muntlig förberedelse trots erinran om att tredsdom då kan komma att meddelas mot henne och då käromålet inte saknar laga skäl eller framstår som uppenbart ogrundat ska det bifallas genom tredsdom.

[---]

Ärendet remitterades till tingsrätten för upplysningar om vilka överväganden i fråga om styrkande av behörighet för AA:s ombud som föregick tingsrättens beslut att meddela tredsdom. Vidare anmodades tingsrätten yttra sig med anledning av vad AA anfört i komplettering till anmälan om kändandeombudets fullmakt i målet.

Tingsrätten (lagmannen FF) kom in med ett remissvar till vilket fogades ett yttrande från rådmannen BB.

BB uppgav i huvudsak följande.

[---]

Tredskodomen i FT 3546-10

Den 17 juni 2011 ringde en för tingsrätten okänd man till tingsrättens kansli och meddelade att han ville inställa sig till förhandlingen mellan GG (käranden i målet; JO:s anmärkning) och AA samma dag per telefon. Senare samma dag ringde EE till mig och uppgav att han var ombud för AA. Han skulle skicka fullmakt samma dag. Förhandlingen påbörjades. EE medverkade stundtals vid förhandlingen, men telefonförbindelsen bröts vid upprepade tillfällen och efter flera misslyckade försök uppgavs slutligen försöken att återupprätta telefonförbindelsen.

Innan kontakten bröts hann dock EE anföra nya grunder för bestridandet av käromålet. Bland annat anfördes att AA inte ingått något köpeavtal med käranden och att hennes namnteckning på beställningarna förfalskats. Käranden anförde – utöver att detta var nya uppgifter som inte kunde bemötas vid förhandlingen – att AA ändock hade gjort avbetalningar på skulden varför det fanns skäl att ifrågasätta de nya uppgifterna. Det fanns så länge förhandlingen pågick inte anledning att räkna med annat än att fullmakt för EE skulle inges och att förberedelsen skulle fortsätta på det sätt som framgår av protokollet från förhandlingen. Någon fullmakt ingavs emellertid inte.

EE har enligt dagboksbladet per telefon uppgivit att han samma dag som förhandlingen ägde rum skulle skicka fullmakten till tingsrätten. Av dagboksbladet framgår inte att AA skulle ha ringt till tingsrätten och meddelat att hon anlitat ett ombud. Det saknas i tingsrättens dokumentation stöd för att AA skulle ha lämnat muntlig fullmakt för EE att företräda henne. EE:s besked att han var ombud och att han samma dag skulle skicka in en fullmakt att företräda AA, vilket alltså antecknades på dagboksbladet, har expedierats till kärandens ombud, AA och EE den 20 juni 2011.

Därefter har kärandens ombud tagit kontakt med tingsrätten och – för den händelse fullmakt ej ingivits – begärt att tingsrätten skulle meddela tredskodom. Som nämnts ingavs aldrig någon fullmakt till tingsrätten. Enligt min bedömning kunde AA inte anses ha varit närvarande vare sig personligen eller genom ombud vid förhandlingen den 17 juni 2011 i och med att det uppgivna ombudet aldrig förmådde styrka sin behörighet. EE hade lovat att skicka in fullmakten och i och med att hans meddelande därefter expedierades till såväl honom som AA ansåg jag att det inte var behövligt med ytterligare åtgärder i syfte att få in fullmakten. Tredskodom meddelades den 7 juli 2011.

[---]

Eftersom EE varit införstådd med att en fullmakt erfordrades och då han vid telefonsamtal lovat att skicka in fullmakten samma dag och därefter av tingsrätten påmints om detta har det enligt min mening funnits välgrundad anledning att fatta det beslut som föranlett AA:s anmälan till JO.

Frågan om kärandens fullmakt

Jag har som beredningsansvarig domare i det aktuella ärendet, när de aktuella handlingarna inkommit till tingsrätten, vederbörligen granskat dessa och därvid bland annat kontrollerat att ombudet var behörigt. DD har enligt ingivna handlingar varit behörig att företräda GG vid tiden för målets anhängiggörande vid tingsrätten. Jag kan nu inte erinra mig om jag alls observerat att fullmakten var tidsbegränsad. Av de skäl som redovisas i det följande kan ifrågasättas om en tidsbegränsning av en rättegångsfullmakt alls ska tillmätas någon betydelse.

12 kap 14 § rättegångsbalken anger omfattningen av rättegångsombudets behörighet. Av 12 kap 15 § rättegångsbalken framgår i vilka avseenden det i en rättegångsfullmakt är tillåtet att inskränka ombudets behörighet. Det slag av behörighetsinskränkning som en tidsbegränsning torde utgöra finns inte angivet i detta stadgande. Av samma regel framgår att andra än de angivna inskränkningarna inte är tillåtna och att om annan inskränkning skett – den är utan verkan.

Härutöver kan tilläggas att tidsbegränsade rättegångsfullmakter allmänt sett framstår som en olycklig företeelse som kan medföra avsevärda fördröjningar i målhanteringen och även bidra till att kostnaderna ökar. Avslutningsvis kan tilläggas att i den mån en huvudman inte längre önskar att ett visst ombud ska företräda honom/henne bör enligt min mening ankomma på huvudmannen att tillkännage detta genom att återkalla fullmakten. Vederbörande ombud ska även svara för att han/hon har en giltig fullmakt.

FF anförde att han inte kunde finna att BB gjort fel i någon av de omstridda frågorna.

AA yttrade sig över remissvaret.

Bedömning

Inledning

Om en part vill föra talan genom ombud, ska han eller hon enligt 12 kap. 8 § rättegångsbalken, RB, antingen ge ombudet en muntlig fullmakt inför rätten eller en skriftlig fullmakt. Muntlig fullmakt meddelas genom att parten inför den rätt där målet handläggs förordnar ett ombud att föra hans eller hennes talan.

Av utredningen i ärendet framgår att EE då han den 17 juni kontaktade BB uppgav att han dagen före eller i varje fall samma dag till tingsrätten hade skickat en fullmakt för honom att företräda AA. Dessa uppgifter antecknades i målregistret och i tingsrättens protokoll. Någon fullmakt kom dock inte in till tingsrätten och tre dagar senare expedierades protokollet från sammanträdet med den nämnda anteckningen till bl.a. AA och EE. Någon annan åtgärd vidtogs inte med anledning av den uteblivna fullmakten innan tingsrätten den 7 juli meddelade tredsdom mot AA.

Ett föreläggande att inom viss tid komma in med fullmakt skulle ha utfärdats

En skriftlig fullmakt ska enligt 12 kap. 9 § första stycket RB visas upp i original när ombudet första gången för talan i målet. Av paragrafens andra stycke framgår att rätten – för det fall en fullmakt inte finns tillgänglig när den ska visas upp – ska ge ombudet tid att visa upp den. I regel sker detta i form av ett föreläggande.

Handläggningen av målet får under fristen fortsätta i viss utsträckning men rätten får inte skilja sig från målet innan fristen gått ut. Om ombudet inte kan visa upp en fullmakt inom fristen, bör de processhandlingar som han eller hon har företagit anses vara utan verkan (se Fitger m.fl., Rättegångsbalken, 1 april 2012, Zeteo, kommentaren till 12 kap. 9 § RB).

EE kunde inte visa upp någon fullmakt att företräda AA vid den muntliga förberedelsen. Rätten skulle därför i ett föreläggande i enlighet med 12 kap. 9 § andra stycket RB ha gett honom tid att styrka sin behörighet. Först sedan tidsfristen gått ut har rätten – på yrkande av motparten – kunnat skilja sig från målet genom tredsdom. Det var således fel av BB att meddela tredsdom mot AA på det sätt som skedde och för detta förtjänar han kritik.

Kärandeombudets fullmakt och vilka åtgärder som borde ha vidtagits med anledning av tidsbegränsningen i denna

Av utredningen framgår att kärandeombudets fullmakt enligt sin ordalydelse bara gällde till utgången av februari månad 2011. Enligt anmälan betyder det att käranden inte var närvarande vid sammanträdet den 17 juni 2011. Tingsrätten har i sitt yttrande ifrågasatt om en tidsbegränsning av detta slag ska tillmätas någon betydelse.

12 kap. 12 § 2 st. RB stadgar att en fullmakt kan avse ett visst mål, rättegång i allmänhet, viss domstol eller särskilt rättegångstillfälle. Av bestämmelsen kan inte utläsas något förbud mot att fullmakten tidsbegränsas. I 12 kap. 15 § RB står vilka inskränkningar en part får göra i ombudets behörighet. Enligt bestämmelsen är det tillåtet med inskränkningar endast när det gäller att väcka talan, ta emot delgivning av stämning, ingå förlikning, söka verkställighet av rättens dom eller ta emot ersättning för rättegångskostnader. Om parten gjort någon annan inskränkning i fullmakten, är den utan verkan. Tingsrätten har i sitt yttrande skrivit att ”det slag av behörighetsinskränkning som en tidsbegränsning torde utgöra finns inte angivet i detta stadgande”. Bl.a. därför har tingsrätten ifrågasatt om en tidsbegränsning av detta slag ska tillmätas någon betydelse.

Jag anser inte att man kan dra den slutsatsen av vad som står i 12 kap. 15 § RB. Bestämmelsen anger vilka inskränkningar en part får göra i ombudets behörighet. En tidsbegränsning är emellertid inte en inskränkning i ombudets behörighet. Tidsbegränsningen innebär i stället att ombudet vid en viss tidpunkt upphör att vara ombud. Enligt min mening får man utgå från att lagstiftaren, om tanken var att parten – till skillnad mot vad som gäller inom förmögenhetsrätten – inte skulle kunna tidsbegränsa fullmakten, skulle ha skrivit in det i lagen.

Det innebär att DD inte hade fullmakt att företräda käranden vid sammanträdet den 17 juni 2011. Rätten borde ha uppmärksammat detta senast i samband med sammanträdet och gett henne tid att visa upp en giltig fullmakt. Jag är kritisk mot BB för att han inte gjorde det.

Övrigt

Vad som i övrigt framkommit ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.